

Ve skleněném znamení

Jaký je rozdíl mezi českými podnikateli v rozmezí několika století?

Všichni ti Kellnerové, Baťové, Moserové, až kupříkladu po Jakuba Krčina z Jelčan, měli vždycky jedno společné: obchodní talent, víru ve své schopnosti a značnou míru jisté „zabejčenosti“, bez které by nikdy nedosáhli světových úspěchů.

Ludwig MOSER patří mezi nejslavnější osobnosti historie sklářského podnikání. Svou firmu založil, když mu bylo pouhých třiaadvacet let.

Někteří začínali z ničeho, jiní dědili po svých předcích – vždycky podle toho, v jaké době a v jakých historických souvislostech se právě ocitli. Ludwig Moser patřil k těm, kteří začínali z ničeho. Ovšem v době své největší slávy jeho „firmička“ zaměstnávala více než tisíc zaměstnanců...

Rodina Moserova

Ludwig se narodil 18. června 1833 v Karlových Varech jako prvorozený syn. Rodina Moserových byla židovského vyznání a spolu s jinými se výrazně podílela na hospodářském i kulturním životě Karlových Varů. Ludwigův děd David Moser, měšťan z nedalekého Hroznětína, provozoval kolem roku 1800 v domě Zlatá váha v Karlových Varech známou židovskou jídelnu. K jejím návštěvníkům patřila řada významných lázeňských hostů, pravidelně ji při svých pobytech v Karlových Varech navštěvovali například příslušníci rodiny Rothschildů. Ve vedení jídelny pokračoval Ludwigův otec Lazar (1807–1882). Lazar Moser byl údajně prvním Židem, kterému bylo uděleno již počátkem roku 1820

celoroční povolení k pobytu a práci v Karlových Varech. Předcházející věta zní jako pouhá fráze, ale je třeba si uvědomit, jaká byla tehdejší (i pozdější meziválečná) situace v Karlovarském kraji.

Studia a velké odhodlání

Poté, co Ludwig ve Varech absolvoval základní vzdělání, odjel do Vídně, kde čtyři roky pilně navštěvoval reálku u piaristů. Roku 1847 se vrátil do Karlových Varů a pokračoval ve studiu na reálce v Lokti. Z rodinných (pravděpodobně však nejspíše finančních) důvodů následujícího roku studia zanechal a vstoupil do učení k uznávanému karlovarskému rytcí skla A. H. Mattonimu. Současně se zdokonaloval v kresbě u zdejšího malíře Ernsta Antona.

Už po dvou letech Moser Mattoniho dílnu opustil. Nejspíš to nebylo jeho netrpělivostí, ale zřejmě opět snahou ulehčit pokračující existenci rodiny. Chudoba, jistý pocit ponížení a společenské nedostatečnosti byly zcela určitě jedním z hlavních motorů jeho snahy dokázat nejen rodičům, ale zejména sobě, že je schopný uspět ve svém oboru více než ostatní.

Ludwig Moser a synové

Dům Zlatý klíč, kde byl jeden z Moserových obchodů

Ludwig Moser

Foto: archiv firmy Moser

Flakon, 1900. (Passauer Glasmuseum)

Pohár, 1912. Autorem návrhu byl pravděpodobně Leo Moser (Uměleckoprůmyslové muzeum Praha)

Ludwig se snažil najít si práci jako rytec skla. Díky zápisům ve vandrovní knize lze jeho cesty přesně zmapovat: 18. října 1850 se vydal do Prahy. Zde ovšem místo nenašel a tak pokračoval do Úsobí u Havlíčkova Brodu, kde se ucházel, opět neúspěšně, o práci v brusírně Ignatze Grossmana. Zjevně pokořen se vrátil do Varů a nastoupil, tentokrát jako rytec, opět k Mattonimu. O rok později však znovu zamířil do Prahy. Získal zaměstnání u obchodníka sklem Wilhelma Hoffmana. Jeho zájem se v té době ale soustředil především na navštěvování kreslířské školy na Akademii, kterou tehdy vedl uznávaný malíř Christian Ruben.

Roku 1853 se vrátil do Karlových Varů a začal jako rytec pracovat u A. H. Pfeiffera. Zřejmě však, pravděpodobně pro nízký výdělek, ani toto místo jeho představám neodpovídalo, a proto se hned následujícího roku znovu vydává hledat výnosnější práci. Tentokrát zamířil do Saska a přes Zwickau a Lipsko došel až do Berlína. Teprve tam získal zaměstnání v rytecké dílně na Markgrafenstrasse. V Berlíně pracoval sedm měsíců a stal se dokonce členem řemeslnického spolku. Jak uvádí jeho syn Leo, zvláště otcovy rytiny s loveckými ornamentálními motivy byly v Berlíně chváleny a šly na odbyt.

Také slavná italská filmová diva Claudia Cardinalová se přijela podívat do Moserovy sklárny

Ani počáteční *nezdary* při hledání práce Ludwiga neodradily. Naopak. Brzy se rozhodl osamostatnit. A dobře udělal...

Konečně vlastní podnik

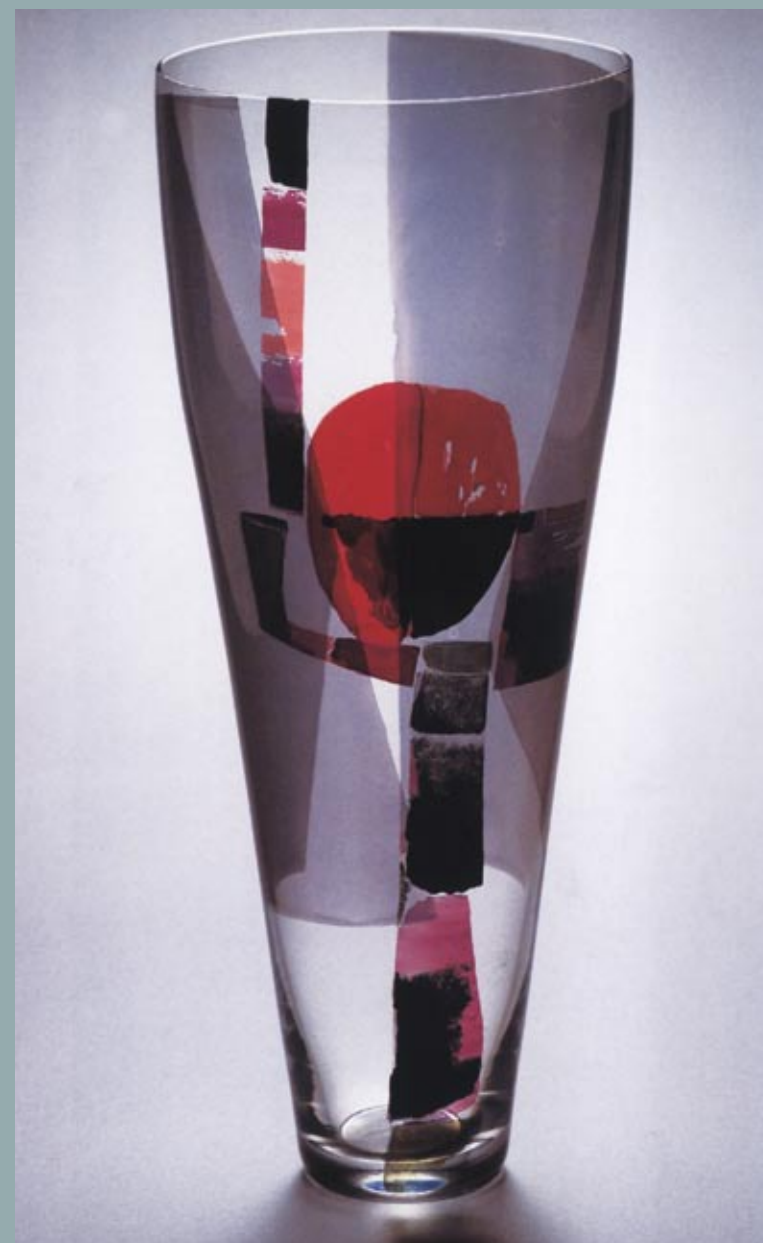
Nabyté zkušenosti i přesvědčení o vlastních podnikatelských schopnostech Ludwiga Mosera povzbudily v rozhodnutí se osamostatnit. Roku 1855 se vrátil do rodných Varů a od A. H. Mattoniho si na Staré Louce pronajal malý krámk. Díky praxi, kterou prošel u Mattoniho, Pfeiffera, Hoffmana a v dalších dílnách a obchodech, měl Ludwig konkrétní představu o provozu vlastního podniku i přehled o požadavcích trhu. Úmysl samostatně se co nejdříve prosadit lze považovat za první důkaz jeho nadprůměrných podnikatelských vloh. Po dvouletém prověřování vlastních schopností dospěl k rozhodnutí založit vlastní živnost. V březnu 1857 si proto za 65 zlatých pronajal prostory v domě Město Výmar, č. p. 500 na Zámeckém vrchu, zřídil tu ryteckou dílnu a obchod sklem. Ve věku necelých čtyřicetiletých let Ludwig Moser položil základ výroby dnes světově proslulého skla.

Jelikož není známa žádná rytina, u níž by bylo spolehlivě doloženo Moserovo autorství, lze si o jeho vlastní tvorbě učinit jen nejasnou představu. Vedle běžných upomínkových motivů se pravděpodobně jednalo o rytiny s loveckými výjevy, s nimiž slavil úspěch již v Berlíně. Zato o šíři nabídky jeho prvního obchodu existují dokumenty. Číšky a poháry mu dodávala Harrachovská sklárna v Novém Světě v Krkonoších. Například v letech 1857–1860 odebírá tehdy módní a oblíbené alabastrové sklo – dózy tvaru mušle, soupravy na punč či číšky s hadovitým

ovinutím. Kupoval i bílým emailem vrstvené dózy na cukr, opatřené rytými zlacenými pohledy na Karlovy Vary, těžítka ve tvaru zvířat z lisovaného skla či sklo amalgamované.

Obchodník Moser má úspěch

Už po pěti letech od založení prvního obchodu, v březnu 1862, Moser oznamuje otevření dalších prodejních místností v domě Zlatý klíč, č.p. 21 na Mlýnském náměstí. Další důležitou změnou svědčící o prudkém rozmachu firmy bylo zřízení třetího obchodu roku 1866, tentokrát v domě Červené srdce na Staré louce, č.p. 339. V inzerátech je opět doporučován velký výběr zrcadel, zlacených rámu a toaletek, ale i konzol na záclony. Zaměření na prodej zrcadel ukazuje na Moserova obchodního ducha a prozíravost, neboť právě v 60. letech, v době intenzivní výstavby lázeňských domů a zařizování interiérů, šla zrcadla velmi dobře na odbyt. Podobně nabídkou „plynových lustrů a nástěnných svítidel, jak z křišťálu, tak bronzových se skleněnými ověšky“ pohotově reagoval na zavedení plynového osvětlení v Karlových Varech roku 1867. Počátkem roku 1873 převzal konkurenční obchod J. E. Hoffmanna v domě U Římana. Stal se tak provozovatelem zastoupení a obchodního skladu jednoho z největších výrobců zrcadel v Rakousku-Uhersku, c. k. privilegované Sloupské hraběcí Kinské továrny na zrcadla v Sloupu u České Lípy.

Vázy z produkce Moserovy sklárny

Šedesátá léta byla nejen obdobím prudkého rozvoje Moserovy živnosti. Přinesla i změny v jeho osobním životě. V letech následujících po sňatku s Lottivulpou Sarah Benediktovou dne 18. června 1858 se stal otcem šesti dětí. Rok po smrti první manželky se oženil podruhé – 22. listopadu 1870 si vzal Julii Meyerovou, jejíž otec, lékař David Meyer, byl švagrem Lazara Mosera. Z druhého manželství se narodili čtyři synové.

Ludwig se také zapojil do společenského života, zejména židovské obce, ustanovené v Karlových Varech roku 1868. Stal se jedním z prvních zástupců židovské kulturní obce a brzy byl zvolen jejím představeným. Toto vysoké a zodpovědné postavení zastával až do konce života.

Během prvních deseti let existence jeho živnosti se Moserovi podařilo vytvořit prosperující, dobře zavedený obchod. Vedle stálých zaměstnanců postupně navázal spolupráci také s předními karlovarskými rytci J. F. Hoffmannem, bratry Josefem a Antonem Urbanem, Rudolfem Hillerem a jeho synem stejného jména. V závěru šedesátých let začal Ludwig Moser systematicky propagovat své výrobky na výstavních akcích. Jeho úsilí prosadit se ve Vídni bylo korunováno získáním medaile za zásluhy na Světové výstavě roku 1873. Moser zde upoutal především poháry s figurálními kompozicemi rytými J. F. Hoffmannem a sklem s loveckými náměty. V témže roce mu byl udělen titul c. k. dvorního dodavatele. Oficiálně se mu tím dostalo zařazení mezi nejlepší výrobce skla v Rakousku-Uhersku.

Známý po celém světě

Moserova firma měla v té době zastoupení v Londýně, Paříži, New Yorku a Petrohradě. Nevynechal žádnou z důležitých výstav v Evropě i zámoří a získal řadu významných ocenění. Šedesátiletý Moser také zapojil do podniku nejstarší ze svých synů, Rudolfa a Friedricha, kteří se stali spolujednateli sklárny.

Období prvních deseti let 20. století bylo jedním z neúspěšnějších v historii sklárny. Účastí na výstavě v Paříži roku 1900 a získáním stříbrné medaile Moser definitivně potvrdil, jak vážný je jeho zájem zastávat přední místo mezi uznávanými výrobci luxusního dekorativního skla. Výlučné postavení mezi českými výrobci si sklárna vydobyla v oblasti výroby nápojového a stolního skla. O reprezentativní soupravy prvotřídní kvality jevil zájem přední politické osobnosti i četní panovníci. Za exkluzivní dodávky na císařské a královské dvory se Ludwigu Moserovi dostalo vysokých společenských poct a vyznamenání.

Když v roce 1908 předčasně zemřel jeho syn Rudolf, který do té doby továrnu řídil, stal se prokuristou a technickým ředitelem sklárny druhý nejmladší ze synů, Leo (1879–1974). Ludwig, pod jehož vedením se podnik téměř šedesát let vyvíjel od malé rytecké dílny až po moderní sklářskou huť, zemřel 27. září 1916 ve věku 83 let. Značka Moser přežila obě světové války i čtyřicet let socialismu. ■